



แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

รายวิชา ส32103 ประวัติศาสตร์สากล

ภาคเรียนที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์สากล

เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 5 วิธีการทางประวัติศาสตร์

เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

2. ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระหว่างทาง

ส 4.1 ม.4-6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ

ตัวชี้วัดปลายทาง

ส 4.1 ม.4-6/2 สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ได้
2. บอกความสำคัญและอธิบายขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
3. ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ได้
4. ตระหนักในความสำคัญของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการสืบค้นความเป็นมาของเรื่องราวต่างๆ

4. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ในอดีตโดยคำนึงถึงมิติของเวลา และพฤติกรรมของมนุษย์ที่สำคัญซึ่งก่อให้เกิดผลต่อสังคมส่วนรวม การศึกษาประวัติศาสตร์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ในการตามหารอยอารยธรรมโลก โดยการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

5. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยนำเสนอตัวอย่างที่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน
2. คุณค่าและประโยชน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์
3. ผลการศึกษา หรือโครงการทางประวัติศาสตร์

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

-

6. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการคิด

- ทักษะการคิดวิเคราะห์

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการทำงานกลุ่ม
- ทักษะการสืบค้น
- ทักษะการคิดแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้
3. มุ่งมั่นในการทำงาน

8. กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ : เทคนิคกลุ่มสืบค้น วิธีสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์)

- นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ขั้นนำ

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนา ตอบคำถาม เรื่องราวความเป็นมาของประเพณีหมู่บ้านที่นักเรียนอาศัยอยู่

ขั้นสอน

2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน เพื่อศึกษาใบความรู้ เรื่อง ความหมายของประวัติศาสตร์ และความสำคัญของประวัติศาสตร์ จากนั้นให้นักเรียนอภิปรายระดมสมองกันเพื่อสรุปทำใบงานที่ 1.1 เรื่อง ความหมายและความสำคัญวิชาประวัติศาสตร์
3. ให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาเฉลยคำตอบในใบงาน พร้อมสรุปความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์
4. นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์
5. นักเรียนทำใบงานที่ 1.2 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์ ครูเฉลยคำตอบในใบงานให้นักเรียนตรวจคำตอบ
6. ครูให้นักเรียนหากรณีศึกษาที่นักเรียนสนใจ 1 เรื่อง เกี่ยวกับอารยธรรมโลกเพื่อนำมาศึกษาในชั่วโมงต่อไป

ขั้นสรุป

7. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
8. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้

9. การวัดและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน	แบบทดสอบก่อนเรียน	ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำใบงานที่ 1.1	ใบงานที่ 1.1	ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำใบงานที่ 1.2	ใบงานที่ 1.2	ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

10. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์สากล ม.4-ม.6
2. ใบความรู้ เรื่อง ความหมายของประวัติศาสตร์
3. ใบความรู้ เรื่อง ความสำคัญของประวัติศาสตร์
4. ใบความรู้ เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์
5. ใบงานที่ 1.1 เรื่อง ความหมายและความสำคัญวิชาประวัติศาสตร์
6. ใบงานที่ 1.2 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ
www.dopa.go.th/history/polith.htm
www.ipst.ac.th/thaiversion/publications/in_sci/history.shtml

ใบความรู้

เรื่อง ความหมายของประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์เกิดจากความมีสามัญสำนึกของมนุษย์อันเป็นลักษณะที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น มนุษย์ผูกพันกับประวัติศาสตร์อย่างใกล้ชิด จนไม่อาจแยกจากกันได้ มนุษย์จะพยายามเรียนรู้และเข้าใจตนเอง โดยมีประวัติศาสตร์เป็นเครื่องนำทาง มุ่งศึกษาพฤติกรรมมนุษย์แล้วให้ความสำคัญแก่ช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์หรือพฤติกรรมนั้นๆ มาก

คนทั่วไปมักจะมีเข้าใจว่าประวัติศาสตร์ คือ **อดีต** หรือ **ส่วนหนึ่งของอดีต** แต่ในความเป็นจริงนั้น “อดีตก็คืออดีต” และส่วนหนึ่งหรือเสี้ยวเล็กๆ เสี้ยวหนึ่งของอดีต **จะเป็นประวัติศาสตร์ได้ก็ต่อเมื่อนักประวัติศาสตร์สนใจและเห็นความสำคัญแล้วทำให้มีความหมาย มีประโยชน์และมีชีวิตขึ้น** หรืออาจกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ คือ การสืบสวนสอบสวนค้นคว้าเรื่องราวของมนุษย์ในอดีต และเรื่องราวนั้นมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม

เนื่องจากวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีขอบข่ายเนื้อหากว้าง ดังนั้นจึงมีนักประวัติศาสตร์ได้ให้ความหมายไว้หลายๆ ทศนะ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงทัศนะของนักประวัติศาสตร์บางท่านไว้ ดังนี้

1. **ลีโอ ตอลสตอย** กล่าวว่า “ประวัติศาสตร์ คือ เรื่องราวของชีวิตของประเทศชาติและมนุษยชาติ ซึ่งจะมองโดยตรงและสรุปรวมเป็นคำพูดไว้ว่า การบรรยายชีวิตของผู้คนเพียงกลุ่มเดียวโดยมิได้รวมถึงมนุษยชาตินั้น ดูจะเป็นไปไม่ได้”

2. **คาร์ล มาร์กซ์** กล่าวว่า “ประวัติศาสตร์ของสังคมทั้งหมดที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ ล้วนแต่เป็นประวัติศาสตร์การต่อสู้ทางชนชั้น สรุปแล้วก็คือ ผู้กดขี่กับผู้ถูกกดขี่ต่อสู้กันในฐานะที่เป็นปฏิปักษ์กันอยู่ตลอดเวลา การต่อสู้ที่บางครั้งซ่อนเร้น บางครั้งเปิดเผยอยู่มิได้ขาด และการต่อสู้แต่ละครั้งก็ล้วนจบลงด้วยสังคมถูกเปลี่ยนแปลงโดยการปฏิวัติหรือไม่ก็ชนชั้นที่ต่อสู้กันสูญสลายไปด้วยกัน”

3. **E.G. Collingwood** ได้ให้คำจำกัดความ “ประวัติศาสตร์ คือ การค้นคว้าหาความรู้อย่างหนึ่ง ซึ่งมีที่มาจากคำว่า การสืบสวนหรือค้นคว้า (inquire) ดังนั้น ถ้าเรายอมรับกันว่า ประวัติศาสตร์ คือ การค้นคว้าหาความรู้ เราก็ต้องยอมรับว่า ประวัติศาสตร์ ก็คือ วิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากวิชาวิทยาศาสตร์ ก็คือ **กระบวนการค้นคว้าหาความรู้โดยการตั้งปัญหาขึ้นก่อนแล้วจึงค้นหาคำตอบ** ประวัติศาสตร์ก็เช่นกัน จึงอาจเป็นวิชาในแขนงวิทยาศาสตร์ได้ ทั้งนี้เพราะเป็นการศึกษาโดยมีการหยิบยกปัญหาในทางประวัติศาสตร์ขึ้นพิจารณาแล้ว จึงพยายามค้นหาเหตุผล ซึ่งอาจทำได้จากการค้นคว้ารวบรวมหลักฐานต่างๆ มาเป็นข้อยุติหรือตอบปัญหาที่เรากำหนดขึ้นนั่นเอง”

4. **ดร.วิจิตร ลิณสิริ** ได้แสดงทัศนะไว้ว่า “ประวัติศาสตร์ คือ บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ในอดีต เกี่ยวกับเรื่องเหตุการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ปรัชญาที่มนุษย์ได้คิดได้สร้างไว้ ถือเป็นความเจริญรุ่งเรืองและเป็นรากฐานของความเจริญสมัยต่อมา ดังนั้น เราจึงมีประวัติศาสตร์หลายแขนง เช่น ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์อวกาศ ฯลฯ”

5. **ดร.สืบแสง พรหมบุญ** ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของประวัติศาสตร์อย่างกว้างๆ เป็น 2 ประการ คือ

1. ประสพการณ์ทั้งหมดในอดีตของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

2. การสร้างประสบการณ์ในอดีตในอัตราที่เห็นว่ามีคุณค่าขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยหลักฐานต่างๆ ประกอบกัน ความคิดและการตีความของนักประวัติศาสตร์

ถึงแม้ว่านักประวัติศาสตร์จะให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายไว้แตกต่างกันเพียงใดก็ตาม แต่ก็อาจสรุปความหมายของประวัติศาสตร์ได้อย่างกว้างๆ 2 ประการ คือ

1. ประวัติศาสตร์ในความหมายกว้างที่สุด หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดในอดีตของมนุษย์ ซึ่งก็ไม่มีใครสามารถหาข้อเท็จจริงหรือทราบได้ทั้งหมด แต่สิ่งที่เกิดจากพฤติกรรมมนุษย์ทั้งปวงนั้นเป็น ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ
2. ประวัติศาสตร์ในอีกความหมายหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญกว่าความหมายแรก หมายถึง “ การเขียนข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ และประสบการณ์ในอดีตที่นักประวัติศาสตร์เห็นว่ามีคุณค่าขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยการค้นคว้า การวิเคราะห์ และการตีความจากหลักฐานทั้งปวงที่มีอยู่ ”

ความหมายประการที่สอง มีความหมายและมีคุณค่ากว่าความหมายแรก เพราะเป็นประวัติศาสตร์ที่เราเข้าใจได้ เพราะมีเหตุมีผล และมีหลักฐานสนับสนุน

ประวัติศาสตร์ในความหมายที่ 2 นี้ คือ ประวัติศาสตร์ที่เราศึกษาและสอนกันอยู่ทุกวันนี้ ซึ่งแม้จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้นจริง ก็มีความ “ ซับซ้อน ” “ สับสน ” และ “ ทำทาย ” มาก ทั้งนี้ เนื่องจากมนุษย์ซึ่งเป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์นั้น เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีสติปัญญา มีความคิด และความรู้สึกละเอียดอ่อนลึกซึ้ง พฤติกรรมที่แสดงออกจึง “ สลับซับซ้อนและซ่อนเงื่อน ” ยากแก่การเข้าใจ เพราะ “ จิตมนุษย์นี้ไซร้ยากแท้หยั่งถึง ” การกระทำของมนุษย์มิได้หมายความว่าเหมือนกับที่มนุษย์ผู้นั้นคิดเสมอไป จะต้องวิเคราะห์ และตีความหมายอย่างรอบคอบระมัดระวัง การที่เราเข้าใจมนุษย์ได้ยากนี้เอง เราจึงต้องศึกษาประวัติศาสตร์ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมมนุษย์เพื่อจะเข้าใจตัวมนุษย์นั่นเอง การวิจัยค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์มิใช่เป็นการหาข้อยุติแต่เป็นกรรมวิธีในการหาข้อสรุป ซึ่งจะนำไปสู่การวิจัยค้นคว้าต่อ

ใบความรู้

เรื่อง ความสำคัญของประวัติศาสตร์

เนื่องจากประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งที่มนุษย์คิดและกระทำ และเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตามมิติของกาลเวลา จึงสามารถใช้ศึกษาประสบการณ์มนุษย์ได้ดีกว่าศาสตร์แขนงอื่น และมีความเหมาะสมที่จะเป็นวิชาพื้นฐานความรู้สำคัญของการศึกษา โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงศาสตร์ทั้งสามสาขา คือ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ นับเป็นรากฐานที่ดีของการศึกษาทุกวิชาชีพที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การกระทำหรือการตัดสินใจใดๆ ที่มีได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ทางประวัติศาสตร์แล้ว มักจะผิดพลาดได้ง่าย และอาจนำไปสู่การกระทำที่น่าสะพรึงกลัวและล้มเหลวได้ ตัวอย่างเช่น ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) จอมเผด็จการนาซีเยอรมันประสบความสำเร็จในการบุกรัสเซีย ทั้งที่ในอดีตพระเจ้าโนโปเลียนมหาจักรก็เคยประสบความสำเร็จในการบุกรัสเซียมาแล้วเช่นกัน พื้นฐานความรู้และความเข้าใจในทางประวัติศาสตร์เป็นรากฐานสำคัญของการเข้าใจปัญหาต่างๆ ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเหตุใด มาตรการในการบรรเทาหรือแก้ไขปัญหา ก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม นักประวัติศาสตร์ไม่อาจจะอ้างได้ว่า คนสามารถจะแก้ปัญหาได้ แต่สามารถจะช่วยให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าที่ควรจะเป็น

เนื่องจากการศึกษาประวัติศาสตร์ต้องเผชิญกับหลักฐานที่มีความซับซ้อนและขัดแย้งกันอยู่เสมอ หลักฐานบางประเภทก็ได้นำด้วยความยากลำบาก การวิเคราะห์หลักฐานให้สามารถเข้าใจและแยกแยะได้ว่าอะไรน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งต้องสามารถอธิบายเหตุผลประกอบอย่างเหมาะสมนั้น นับเป็นงานที่สร้างสรรค์และฝึกฝนผู้ศึกษาในด้านความอดทน ความสุขุม รอบคอบ ระเบียบวินัย สติปัญญา ความมีเหตุมีผล จินตนาการสร้างสรรค์ ตลอดจนความสามารถทางวรรณศิลป์ ฯลฯ นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังอาจจะได้บทเรียนที่มีคุณค่าจากประวัติศาสตร์ จะรู้จักและเข้าใจเพื่อนมนุษย์ในสังคมเดียวกันหรือสังคมอื่นได้ดียิ่งขึ้น จะมีความรอบรู้และเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ มีการตัดสินใจรอบคอบและฉลาดเฉลียวขึ้น ผู้ศึกษายังนำวิธีคิดแบบประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นแบบแผนความคิดแบบหนึ่งไปใช้ในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในด้านต่างๆ ได้ ประวัติศาสตร์ยังแสดงให้เห็น “ สัจธรรม ” ที่เที่ยงแท้ข้อหนึ่งว่า ไม่มีอะไรที่ไม่เปลี่ยนแปลง เพียงแต่ว่า จะช้าหรือเร็วเท่านั้น ผู้ที่ไม่สนใจหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์เพียงพอจะมีชีวิตอยู่ในวงจำกัด ไม่เข้าใจในสิ่งรอบๆกาย เสมือนอยู่ท่ามกลางความมืดจะมีชีวิตอยู่อย่างไร้จุดหมายและโดดเดี่ยว

ใบความรู้

เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ การรวบรวม พิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์และตีความจากหลักฐาน แล้วนำมาเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบ เพื่ออธิบายเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีตว่าเหตุใดจึงเกิดขึ้น หรือเหตุการณ์ในอดีตนั้นได้เกิดและคลี่คลายอย่างไร ซึ่งเป็นความมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์

ขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์

ข้อมูลทางประวัติศาสตร์มีที่มาที่หลากหลาย บางข้อมูลมีข้อเท็จจริง บางข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนในรายละเอียด นักประวัติศาสตร์จึงคิดแนวทางในการศึกษาประวัติศาสตร์ให้มีความเที่ยงตรงมากที่สุด ด้วยกระบวนการขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเป้าหมายหรือคำถามที่ต้องการคำตอบเพื่อให้มีจุดมุ่งหมายในการค้นคว้าที่ชัดเจน
- ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาและรวบรวมหลักฐานในเรื่องที่ต้องการคำตอบให้ได้มากที่สุด
- ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด
- ขั้นตอนที่ 4 การสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถาม
- ขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอโดยการนำเรื่องราวที่ได้ศึกษามาเรียบเรียงแล้วอธิบายอย่างสมเหตุสมผล ด้วยวิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างชัดเจน ตามมิติของเวลาทางประวัติศาสตร์

ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ นอกจากจะต้องเข้าใจขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์แล้ว ความรู้อย่างลึกซึ้งในเรื่องของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อความเที่ยงตรงในการตีความข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลออกสู่สาธารณชน